ՏԱՐԻ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 14 ՅՈՒԼԻՍ 1894 ԹԻՒ 872

ՑԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ը. ՓՈՂՈՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն
ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTT.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

Գոլոյ համար	300	Թիւ	75 ղրշ. Մէջիտիէ
» »	150	»	40 » »
Գաւառներու	300	»	100 » »
»	150	»	50 » »
»	75	»	25 » »
Օտար երկիր	300	»	25 Ֆրանք
Ռուսիա	300	»	10 րուպլի

Գղեաստարի ծախքը Խմբագրութեան վրայ
[Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ փոստայի փուլը 100 ղրուշի տեղ]։

غلطه‌ده اسکی بانق عثمانیده
حیرینیك غزه‌سی اداره‌سنه

10 ՓԱՐԱՅ

ՄԱՍՆԱՒԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրդեհների դիտողութեանց բառնալի կայ այս էջերուն մէջ հրատարակուող քննադատութիւնները ունի կուգան կարեւոր դիտողութիւն մը ընելու։ Մխաբանութիւնը ունի ձեռնհաս անդամներ որոնք հետեւին ուշադրութեանը ներկայացուած աչքէն վրիպած պակասները, ունի պակսին այն ճիւղերուն համար որոնց մէջ կրնայ չափաւոր ըլլալ գործնական վարդապետին ճանապարհութիւնը։

Այս ճիշդ դիտողութեան պատասխանն է թէ Վենետիկի եւ Վիեննայի Մխիթարեան միաբանները ունի գրաւոր աշխատութեանց մէջ։ Միաբանութիւնը նիւթական եւ բարոյական կեանքի հարց է։ Կազմուածքը ամէնուն է, ունի միեւնոյն հաւատալիքը։ Բայց մարքի աշխատութեանց մէջ ինքնագլուխ է ամէն վարդապետ։ Բնական է որ իր գործը չը ներկայի վանական ընդհանուր ժողովին։

Ընդարձակ մը մարքին զարգացնելու անհրաժեշտ պայմաններէն մէկն է, որ հեղինակներուն իսկատիպ արտադրութիւնը։ Եւ գրքի անկաշկանդ աշխատութիւն որ խորհուրդը կ'ապահովի հեղինակ գրող մը ըլլալու վանդէն մը կրնայ աւելցնել մարդկութեան մտաւոր գրամագլխին վրայ։ Այս համոզումով պէտք էր գոհ ձնայինք որ Մխիթարեան միաբանութիւնները չեն կաշկանդեր իրաքանչիւր անդամին միտքը։ Բայց ինչ օգուտ. ապաքէն ամենուն ալ միտքը տարապէս պրկուած է միեւնոյն նպատակի մը իսկ անդին անցնիլ չեղ բնորոշուած է մտքի արշաւանքներ համար։ Վենետիկի հայ միաբանները պարտաւոր են միեւնոյն մտքին ենթարկուիլ։ Նահապետական եւ յիշատակելի ծնունդները, բայց ո՛չ բնաւ գործ եւ զգացում։ Լեզուագիտական աշխատութիւններով, պատմա-հնագիտական (բայց ոչ իմաստասիրական) գործերով կրնան նպաստել մեր յառաջդիմութեանը։ Եւ պէտք է ընդունիլ թէ Վենետիկի ու Վիեննայի վանքերը աքանչելի կերպով դիւրութիւններ կը ցուցնեն այդ կարգի աշխատութիւններ մղի ընծայելու, ինչպէս որ փորձով ալ ուռած ենք ու կը տեսնենք։

Եւրոպայի մէջ Հ. Բաղունիի դրծին նման հրատարակութիւնները ընդհանրապէս երեւան կուգան տաղանդաւոր գիտնականի մը շուրջը բոլորուած աշխատակիցներու օգնութեամբ։ Այս ճշմարտութիւնը անծանօթ չէ Մխիթարեաններուն. օրինակի համար հայերէն լեզուի եզիհատոր մեծ բառգիրքը կը կրէ քանի մը վարդապետներու անունները. առաջնոն բառգիրքը շատ մը աշքերէ անցած է. կը պատահի որ թարգմանչի մը դործը կը յանձնուած ըլլայ ուրիշներու ուշադրութեան։ Բայց այս ամէնը սակաւաթիւ բացառութիւններ են։

Ինչո՞ւ սակայն գիտութեանց բառգրքին նման երկասիրութիւն մը հրապարակ չգալէ քանի մը աշխատակիցներու աջակցութեամբը։

Միքանիկեան ըսինք թէ Հ. Բաղունիի բառգիրքը իր վեցհատորեան ճոխութիւններով արդէն մեծ ծառայութիւն մը կը մատուցանէ եւ գրականութեամբ ամէն պարապող երջանկ իր քովը ունենալ մեծապէս գոհ պիտի ձնայ։

Կարծենք թէ մէկ պատճառնալ դիտուն վարդապետներու չգոյութիւնն է։ Վենետիկի վանքին մէջ Հ. Մանուէլ Վ. Բաղունի կրնայ բացառութիւն մը համարուիլ. հետեւապէս ո՞վ գտնէ իր աջակիցները։ Նեղուսրտական գործի մը համար աշխատակիցները կարելի է գտնել, քայց գիտական աշխատութեանց համար ոչ։ Մխիթարեան վարդապետը ընդհանուր դաստիարակութիւն մը առնելէ յետոյ կը հետամտի իրեն յանձնուած գործին. ինքնակրթութեան շատ քիչ ատեն ունի։ Սակաւաթիւ են անոնք որ «ժամանակ գողնալով» կարող կ'ըլլան կատարելագործել ուսումնին եւ մեծ գործեր արտադրել։ Մտածելու է որ երբ Հ. Բաղունի իր բառգրքին համար 40 տարի ղոհած է, ժամանակին մեծ մասը նուիրած է այնպիսի վանական աշխատութեանց որոնք բնաւ յարաբերութիւն չունին բառգրքին հետ։

Այս պատճառներուն է ահա որ Մխիթարեան միաբանութեանց մէջ հետզհետէ կը նուազի գիտուն անձնաւորութեանց թիւը։ Այս պահուս երբ վենետիկի մէջ վանական ընդհանուր ժողով կը գումարուի՝ անօգուտ չէ ուշադրութիւնին հրաւիրել այս պարագային վրայ ալ։ Միաբաններու, կամ անոնցմէ ամենէն կարողներուն դիտական կամ լեզուաբանական ճիւղերը մշակելու դիտութիւն չընծայելով՝ դուցէ հասնի օր մը որ վանական տպարանը կարող չըլլայ հրատարակել նոյն իսկ դիտական, պատմական, լեզուաբանական կարեւորութիւն ունեցող դործեր։

Արտադրութեանց աղբիւրը տազնապ է, զայն յամքեցնելու չէ։

ՁԻՉՈՒԻԹՆԵՐՆ ՈՒ ՄԵՐ ԿԵՂԵՑԻԿՆԵՐ

Այս վերջի տարիներս գաւառներու մէջ հաստատուող ճիզուիթ վարդապետներուն՝ քոլերան առիթ մը եղաւ ժողովրդասիրութիւն եւ աղքատասիրութիւն ցուցնելով իրենք դիրենք սիրելի ընելու։ Թոգաթէն կը դրեն թէ երբ քոլերան հոն հասաւ ճիզուիթ միաբանութեան վարդապետները ցրուեցան քաղքին ամէն կողմերը դեղ ու դրամ հրահանգներ ցուցնելու հիւանդութեան դէմ։ Ա. Յակոբանով չհաւատացան, սկսան յետոյ իրը բժիշկ մանել ամէն տուն, դեղեր ցորեկ միջտ պատրաստ օգնութեան երթալու ուր որ կ'ուզուէին։ Վարդապետներուն միացան ախոյեանները ալ, եւ այցելեցին տուները։ Բնական էր որ ժողովրդին ամէն խաւերն ալ երախտագիտութեան զգացում մը ունենան, որքան որ ալ շատ լաւ կ'ըմբռնենք թէ կրօնական նպատակով, հոգի վաստըելը հաւատալով, քանի մը հազար ֆրանկ ծախսելը մեծ գոհութիւնք է։ Թոքաթի հայերը ճիզուիթներուն այս ընթացքը բաղդատելին մէկ քահանայի մը թացքին հետ, որմէ եւ ոչ մին կրցաւ ապացոյց մը տալ թէ ինքն ալ կը հասկնայ ժամանակին պահանջը։ Ոչ մին եւ ոչ խակ այցելութիւն մը բրաւ հիւանդ ընտանիքի մը։ Ճիզուիթները նոյն մեթոտն ի դործ դրին ի Սըվազ՝ ժողովրդին սիրելի ըլլալու համար։ Նոյն խակ կրօնականին մէջ ճշմարիտ է սա խօսքը. «Այնէ որ գնդ ալ դեղ տիրնուած, արդէն կրցած է մեծ տեղ մը բռնել հանգէսներուն մէջ։ Բաղմաթիւ աշխատակիցներու ալջակցութիւնը, խնամեալ վէպերու ընտրութիւնը, հանդէսին կենդանութիւնը՝ յաջողութեան տպահով պայմանները են։ Ռըվիւ տը Բաւին կը թուի տարածուիլ ի վնաս Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտի։

Միւս կողմէ կայ Նուվել Ռըվիւն, իր տասնըհինգ տարուան գոյութեամբ եւ ճեռք բերած ուժով։ Նշանաւոր աշխատակիցներու խումբ մը կը վայելէ, եւ Տիկին Ադանի բանիմաց տնօրէնութիւնը։ Այդ հանդէսը հետզհետէ կ'աղատի իր տարածման արդելք եղող պատճառներէն մէկէն, այն է օրուան քաղաքական նպաստ չատ յարած ըլլալը։

Յիշենք նաեւ Գոռնէսբոնսանը, որ 9000 օրինակ կը տպուի եւ որուն յաջողութիւնը օրէ օր կ'աւելնայ։ Այդ հանդէսը, որ 70 տարիէ ի վեր հասատուած է, պահպանողական կուսակցութեան բոլոր ծանօթ գրողներուն աջակցութիւնը կը վայելէ եւ իր խմբագրապետն է Պ. Լավըտան։

Ժամանակը Ռըվիւ Պլէօն, զոր երեսուն տարի առաջ հիմնած է Պ. Եունկ եւ որուն խմբագրապետն է այժմ Պ. Ֆէրրարի։ Իր ընթերցողներն եւ աշխատակիցներն են ամենէն նուրբ, ամենէն փափուկ եւ դժուարահաճ գրագէտները։ Համալսարանական հանդէսն է ասիկա որուն կ'աշխատակցին Լըմէդոլ, Ֆակիւլ, Պրիւնըտիէր, Սարսէյ, Սըրիլլըր, Ռամպոյլ, Վիզէվալ պէս գրողներ եւ այնչափ ուրիշներ։

Այս հանդէսներուն քով կան կարգ մը մասնաւոր հանդէսներ աւելի կամ նուազ բարգաւաճ, աւելի կամ նուազ աղդեցիկ։ Յետոյ երիտասարդ գրողներուն յատուկ հանդէսները, ինչպէս Մեւիւր տը Ֆռանս, Բլիւմ, Էմիդազ, Ռըվիւ Պլանճ, որոնք կը կոչուին անկախ հանդէսներ։ Այս անկախ հանդէսները շատ քիչ օրինակ կը տպուին։ Ընդհանրապէս խմբագիրներն են որ կը հոգան տպագրական ծախքը։ Այդ հանդէսները կը նայիս որ յանկարծ անյայտ կ'ըլլան, նորէն կ'երեւան, եւ մէյ մըն ալ քանի ձայներնին չի լսուիր։

Ինչ կը վաստկին հանդիսներուն գրողները

Ֆրանսական հանդէսներուն աշխատակիցներուն վիճակը ինչ է։ Ըսենք անվիջապէս թէ այնչափ ցաւալի է որքան օրաթերթերու աշխատակիցներունը։

Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտը, որ դեռ, չըսնորհիւ իր բազմաթիւ ծանուցումներուն, շատ ստակ կը վաստկի (տարին իբր 600,000 ֆրանք), իր մէկ քանի աշխատակիցներուն կը վճարէ Ֆորմա գլուխ (16 երես) 1000 ֆրանք։ Վէպերը եւ մնայուն քրոնիկ-յօդուածները սակայն Ռըվիւին մէջ մեծ տեղ կը բռնեն, այնպէս որ շատ քիչ տեղ կը մնայ բարձր վարձքերու համար։ Ռըվիւն սակայն շատ աւելի քիչ կը վճարէ նոր սկսողներուն եւ պատահական աշխատակիցներուն համար։ Ռըվիւին հիմնադրին, Պ. Պիւլոզ հօր սկզբունքներէն մին էր չվճարել առաջին անգամ Ռըվիւին մէջ գրող անձի մը, եւ երկրորդ յօդուած մը չէին ընդուներ իրմէ։

Միւս հանդէսները ինքնատիպ յօդուածներու համար կը վճարեն մէն մի էջին 5էն 15 ֆրանք, թարգմանութեանց համար շատ աւելի քիչ։

Գիտական հանդէսները սովորաբար 6 ֆրանք կը վճարեն մէկ սիւնակի համար։

Աւելորդ է ըսել թէ այս գիները կը բարձրանան բացառիկ արժէք ունեցող գրողներու եւ յօդուածներու համար, բայց միջին կշռածքը վերոյիշեալ թուադնչանները չանցնիր։

Իրր հետաքրքրական բան մը, չենք որ Քարիչի մէջ երկու հանդէս կայ որոնք իրենց աշխատակիցներէն դրամ կ'առնեն առանց հրատարակած յօդուածներուն փոխարէն։ Մասնաւորապէս եւրիտասարդ բանաստեղծներն են որ այսպէս կը յաջողցնեն իրենց փառքի սերը, ի վնաս իրենց գրպանին։ Քիչ շատ կարճ յօդուածի մը համար 50էն 100 ֆրանք կը վճարեն, եւ քերթուածի մը համար 20էն 50 ֆրանք։ Գրողները մէկէ աւելի օրինակի բաժանորդ գրուելով կը վճարեն իրենց պարտքը։

Կը տեսնուի որ հանդէսներու աշխատակիցներուն վիճակը շատ բարգաւաճ չէ, եւ հանդէսներու մէջ գրող ամենէն փայլուն հեղինակները իրենց ապրուստը կը ճարեն օրաթերթերու մէջ գրելով եւ հանդէսներու մէջ կը գրեն լոկ իրենց բարոյական գոհացման համար։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ֆրանսական հանդիսներ

Ատենօք, Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտ այնպիսի դիրք մը կը բռնէր Ֆրանսայի մամուլին մէջ որ Ֆրանսական հանդէս ըսելով ան միայն կը հասկցուէր։ Այսօր, այդ ժամանակը անցած է։ Ճաշակի փոփոխութիւնը, օտար երկիրներու մէջ հանդէսներու բազմանալը՝ Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտի բարոյական ազդեցութիւնը կտրած եւ նիւթական բարեկեցութիւնը պակսեցուցած են։

Ի՞նչպէս բացատրել այն երեւոյթը որ Ֆրանսա եւ օտար երկիրները այսպէս յանկարծ ցրտացած ըլլան Ռըվիւէն։ Ի՞նչպէս բացատրել որ յաջողութիւնը, որ այնչափ հաւատարիմ մնացած էր իրեն, մէկէն ի մէկ բաժնուեցաւ իրմէ։ Որովհետեւ, մինչդեռ առաջ շատ բաժանորդ կը գրուէին Ռըվիւին ու քիչ կը կարդային, այսօր չեն կարդար, բայց շատ քիչ ալ բաժանորդ կը գրուին։ Բոլ Առէն այս մասին շատ սիրուն մանրադիտ մը կը պատմէ։ Դաւառական բանուկ մատենադարանի մը մէջ, որ մը կը սկսի Ռըվիւին վերջին պրակին էջերը կարել։ Ի՛նչչափ մեծ կ'ըլլայ իր զարմացումը երբոր վերատեսուչը կը վազէ եւ ծանր կռիւ մը կ'ընէ իրեն հետ։ «Չէ՞ք տեսներ կոր, պարոն, կ'ըսէ, որ իմ Ռըվիւիւ ամբողջ հաւաքածոս ապերջիք, որուն ոչ մէկ թիւը կարուած է մինչեւ այսօր»։

Ռըվիւին յաջողութեան պատճառները այն համոզումը թէ շիք բան է զայն ունենալը։ Բաժանորդ կը գրուէին ոչ թէ կարդալու այլ գրասեղանին վրայ ունենալու համար։ Այս համոզումը տարածուած էր ոչ այնչափ Ֆրանսայի որչափ օտար երկիրներու մէջ, ուր կը գտնուի այսօր իր բաժանորդներուն երկու երրորդը։ Բայց ժամանակը ի՛նչ չուտ կ'անցնի եւ բարքերը ո՛րչափ փոխուած են։ Տակաւին Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտի՛ն էք, կը գոչեն այսօրուան մարդիկը, որոնք իրենքզիրենք պարտաւոր կը համարին իրենց հայրերէն քիչ մը աւելի հեռուն երթալու։ Եւ կարելի՞ է պիտենք քահանրել այս բանին համար։ Ռըվիւն գոնէ երեսուն տարի ետք չի՞ մնար միշտ։ Իր քաղաքական հանրոզումները որոնց նորաձեւութիւնն անցած է, իր գեղեցկագիտական տարօրինակ ըմբռնումները, ընկերական եւ գրական վարդապետութեանց դէմքը պայքարը, ահաւասի՛կ իր գլխաւոր յատկանիշները։ Ինքզինքը Ակադեմիայէն կարծելով, անոր բոլոր թերութիւնները ընդգրկած է։ Տիւմա որդի կ'ըսէր թէ մարդ Ակադեմիային անդամ կ'ընտրուի ո՛չ թէ իր անձին համար, այլ միշտ ուրիշ անձ մը չընտրելու համար։ Նոյնպէս Ռըվիւն հոգ կը տանի ընդգրկելու գաղափարները ոչ թէ իրենց ներքին արժէքին համար, այլ այն ակներեւ հակառակութեանը համար զոր ունին նոյն վայրկեանի տիրող դաղափարներուն դէմ։ Ակադեմիային պէս, Ռըվիւն ալ յաճախ իր դռները կը բանայ գիւանիներուն որոնք աւելի պէտք անկն իրենք գիրենք մտացնելու քան թէ ձայներնին լսելի ընել տալու, այն մտաւորականներուն որոնք ա՛լ հինցած են եւ կա՛մ երիտք վաղը չսիտի կարդացուին։ Ի բաց առեալ մէկ քանի փայլուն գրիչներ, ո՞վ կը գրէ դեռ Ռըվիւիւ մէջ։

Քանի որ Ռըվիւին վրայ կը խօսուի, յիշենք անոր մէկ քանի հետաքրքրաշարժ առանձնութիւնները։

Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտը, բացի մասնաւոր հանդէսներէն, երբեք չի յիշատակեր Ֆրանսական ո եւ է հանդէս մը։ Իր հիմնական սկզբունքներէն մին է ասիկա։ Ֆրանսական հանդէս մը կրնայ ուսումնասիրութեան մը հրատարակել որուն վրայ ամբողջ աշխարհ խօսի. Ռըվիւին համար գոյութիւն չունի։

Նոյնպէս Ռըվիւն նոյն իսկ վճարուած ծանուցումները չընդունիր՝ որոնք հետեւէն կամ մօտէն ո եւ է վերաբերութիւն ունենան հանդէսի մը հետ։ Ռըվիւին ընթերցողները սէնք է անգիտանան մրցակից հանդէսներու գոյութիւնն իսկ։

Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտը այսօր հազիւ 20,000 բաժանորդ ունի եւ ապագան ալ շատ փայլուն չերեւիր։ Մէկ քանի հանդէս ձեռքէ ձեռք կը խլեն իր ժառանգութիւնը։ Այսպէս, Պ. Կանտէլաքի եւ Պ. Տարմէսթէտէրի Ռըվիւ տը Բաւէն, որ, վեց տասէ ի վեր հիմնուած, արդէն կրցած է մեծ տեղ մը բռնել հանդէսներուն մէջ։ Բաղմաթիւ աշխատակիցներու ալջակցութիւնը, խնամեալ վէպերու ընտրութիւնը, հանդէսին կենդանութիւնը՝ յաջողութեան տպահով պայմանները են։ Ռըվիւ տը Բաւէն կը թուի տարածուիլ ի վնաս Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտի։

Միւս կողմէ կայ Նուվել Ռըվիւն, իր տասնըհինգ տարուան գոյութեամբ եւ ճեռք բերած ուժով։ Նշանաւոր աշխատակիցներու խումբ մը կը վայելէ, եւ Տիկին Ադանի բանիմաց տնօրէնութիւնը։ Այդ հանդէսը հետզհետէ կ'աղատի իր տարածման արդելք եղող պատճառներէն մէկէն, այն է օրուան քաղաքական նպաստ չատ յարած ըլլալը։

Յիշենք նաեւ Գոռնէսբոնսանը, որ 9000 օրինակ կը տպուի եւ որուն յաջողութիւնը օրէ օր կ'աւելնայ։ Այդ հանդէսը, որ 70 տարիէ ի վեր հասատուած է, պահպանողական կուսակցութեան բոլոր ծանօթ գրողներուն աջակցութիւնը կը վայելէ եւ իր խմբագրապետն է Պ. Լավըտան։

Ժամանակը Ռըվիւ Պլէօն, զոր երեսուն տարի առաջ հիմնած է Պ. Եունկ եւ որուն խմբագրապետն է այժմ Պ. Ֆէրրարի։ Իր ընթերցողներն եւ աշխատակիցներն են ամենէն նուրբ, ամենէն փափուկ եւ դժուարահաճ գրագէտները։ Համալսարանական հանդէսն է ասիկա որուն կ'աշխատակցին Լըմէդոլ, Ֆակիւլ, Պրիւնըտիէր, Սարսէյ, Սըրիլլըր, Ռամպոյլ, Վիզէվալ պէս գրողներ եւ այնչափ ուրիշներ։

Այս հանդէսներուն քով կան կարգ մը մասնաւոր հանդէսներ աւելի կամ նուազ բարգաւաճ, աւելի կամ նուազ աղդեցիկ։ Յետոյ երիտասարդ գրողներուն յատուկ հանդէսները, ինչպէս Մեւիւր տը Ֆռանս, Բլիւմ, Էմիդազ, Ռըվիւ Պլանճ, որոնք կը կոչուին անկախ հանդէսներ։ Այս անկախ հանդէսները շատ քիչ օրինակ կը տպուին։ Ընդհանրապէս խմբագիրներն են որ կը հոգան տպագրական ծախքը։ Այդ հանդէսները կը նայիս որ յանկարծ անյայտ կ'ըլլան, նորէն կ'երեւան, եւ մէյ մըն ալ քանի ձայներնին չի լսուիր։

Ինչ կը վաստկին հանդիսներու գրողները

Ֆրանսական հանդէսներուն աշխատակիցներուն վիճակը ինչ է։ Ըսենք անվիջապէս թէ այնչափ ցաւալի է որքան օրաթերթերու աշխատակիցներունը։

Ռըվիւ տէ Տէօ-Մոնտը, որ դեռ, չըսնորհիւ իր բազմաթիւ ծանուցումներուն, շատ ստակ կը վաստկի (տարին իբր 600,000 ֆրանք), իր մէկ քանի աշխատակիցներուն կը վճարէ Ֆորմա գլուխ (16 երես) 1000 ֆրանք։ Վէպերը եւ մնայուն քրոնիկ-յօդուածները սակայն Ռըվիւին մէջ մեծ տեղ կը բռնեն, այնպէս որ շատ քիչ տեղ կը մնայ բարձր վարձքերու համար։ Ռըվիւն սակայն շատ աւելի քիչ կը վճարէ նոր սկսողներուն եւ պատահական աշխատակիցներուն համար։ Ռըվիւին հիմնադրին, Պ. Պիւլոզ հօր սկզբունքներէն մին էր չվճարել առաջին անգամ Ռըվիւին մէջ գրող անձի մը, եւ երկրորդ յօդուած մը չէին ընդուներ իրմէ։

Միւս հանդէսները ինքնատիպ յօդուածներու համար կը վճարեն մէն մի էջին 5էն 15 ֆրանք, թարգմանութեանց համար շատ աւելի քիչ։

Գիտական հանդէսները սովորաբար 6 ֆրանք կը վճարեն մէկ սիւնակի համար։

Աւելորդ է ըսել թէ այս գիները կը բարձրանան բացառիկ արժէք ունեցող գրողներու եւ յօդուածներու համար, բայց միջին կշռածքը վերոյիշեալ թուադնչանները չանցնիր։

Իրր հետաքրքրական բան մը, չենք որ Քարիչի մէջ երկու հանդէս կայ որոնք իրենց աշխատակիցներէն դրամ կ'առնեն առանց հրատարակած յօդուածներուն փոխարէն։ Մասնաւորապէս եւրիտասարդ բանաստեղծներն են որ այսպէս կը յաջողցնեն իրենց փառքի սերը, ի վնաս իրենց գրպանին։ Քիչ շատ կարճ յօդուածի մը համար 50էն 100 ֆրանք կը վճարեն, եւ քերթուածի մը համար 20էն 50 ֆրանք։ Գրողները մէկէ աւելի օրինակի բաժանորդ գրուելով կը վճարեն իրենց պարտքը։

Կը տեսնուի որ հանդէսներու աշխատակիցներուն վիճակը շատ բարգաւաճ չէ, եւ հանդէսներու մէջ գրող ամենէն փայլուն հեղինակները իրենց ապրուստը կը ճարեն օրաթերթերու մէջ գրելով եւ հանդէսներու մէջ կը գրեն լոկ իրենց բարոյական գոհացման համար։

ՎԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐՔԵՐԷՆ

ՊԱՆԴԻԶՈՒԹԻՒՆ

Կեանքի մէջ գեղեցիկ, յիշատակելի օրերէն աւելի հազուադէպ չեն տխուր-ները. մահուան հունձքերու, չարաշուք արկածներու տարեդարձները մեր սիրտերուն մէջ կսկիծի խոր ակօսներ կը

ԵՐԶԱՆԿԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԻ

—Ընկե՞րդ ես դու, ասաղն. ինչո՞ւ։
—Ինչո՞ւ համար։
—Մա՛րդ, ինչո՞ւ։
—Ուրա՞խ եմ տեսնել ընկերդ ես։
—Տա՛ռ ինչո՞ւ։
—Ընկեր իմ։
—Տէ՛ր Աստուած։
—Մա՛րդ, քեզ ծոթով վիրաշէն ես։ Մեկ ձեռ տանիր ես ու ոտդ ես։
Ես ոտդ ես։
—Ես ոտդ ես։
—Ես ոտդ ես։
—

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՒՆԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐ

ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ա. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆՈՒՅ

Գին 0ր. — 46
Ամսագրի վճարման պայմանները տե՛ս երեսի 1-ին։

1894

«ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀԱՏՈՒԿ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

Տարեկան բաժանորդագին՝ Ամբողջ տարի (12 տ.) 24 դրամ
Կիսով չափ 13 ցուլպս (6 տ.)
Երեք ամսով 7 » (3 տ.)

Ա. թ. 0ԵՏՆ — 1343
26 »
(Ե. Տ.)

Տպագրված Տփղիսի 1310, փետրվար 13
Տպարանի վրա 93 Ալեքսեի 1312, Մարտիրոսի
Ամսագրի գինը 0ր — 46

Ա Ր Ա Ջ Ի Ն Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՒՆԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐ

Հրատարակութիւն Ա. Հայկազունուի

Գին 0ր. — 46

Ամսագրի վճարման պայմանները տե՛ս երեսի 1-ին։

Ա Ր Ա Ջ Ի Ն Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

1894

«ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ ՀԱՏՈՒԿ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ա Մ Ս Ա Գ Ի Ր

Տարեկան բաժանորդագին՝ Ամբողջ տարի (12 տ.) 24 դրամ
Կիսով չափ 13 ցուլպս (6 տ.)
Երեք ամսով 7 » (3 տ.)

Ա. թ. 0ԵՏՆ — 1343
26 »
(Ե. Տ.)

Տպագրված Տփղիսի 1310, փետրվար 13
Տպարանի վրա 93 Ալեքսեի 1312, Մարտիրոսի
Ամսագրի գինը 0ր — 46

Ա Ր Ա Ջ Ի Ն Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՒՆԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԹԵՐԹԵՐ

Հրատարակութիւն Ա. Հայկազունուի

Գին 0ր. — 46

Ամսագրի վճարման պայմանները տե՛ս երեսի 1-ին։

Ա. Ամսագրի գինը		
Ամսագրի գինը Տփղիսում և գաւառներում	տարեկան	5 ռ.
	կիսով չափ	2 ռ. 50 կ.
Ամսագրի գինը Ռուսիոյ ամենայն տեղերում	տարեկան	6 ռ.
	կիսով չափ	3 ռ.
Ամսագրի գինը արտասահման	տարեկան	8 ռ.
	կիսով չափ	4 ռ.
Բ. Ամսագրի բաժանորդագրութեան պայմանները		
Ամսագրի բաժանորդագրութիւնը ընդունում է միայն Տփղիսի Ա. Հայկազունուի տպարանը		
Ամսագրի բաժանորդագրութեան գումարը պէտք է ուղարկել		
Տփղիսի Ա. Հայկազունուի տպարանը		
Ամսագրի բաժանորդագրութեան գումարը ուղարկելու ժամանակ պէտք է յայտնել		
ամսագրի ո՞ր համարից սկսած պէտք է ուղարկել

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԼՈՒՍԱՓԱՅԼ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱՍՏՎԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

— Օ՛ի։

— Չո՞ւ ես գալէ։

— Ինչո՞ւ հարցնես։ Ես ալ չեմ տանիր։ Ուրիշ տեղ մը կ՛երթամ։

— Լա՛ւ։

Ծաղկավաճառը ուրիշ հաճախորդ մը չունենալուն համար, կանգնած էր դռան շեմին եւ կը դիտէր Ռոզան, որ ամէն առաւօտ կանուխ կու գար ծաղիկ առնելու։ Ռոզան ծաղկավաճառին ամենամեծ հաճախորդուհին էր։ Ամէն առաւօտ ան կ՛առնէր ծաղիկներ, որոնք կը տանէր իր սենեակը։ Ծաղկավաճառը գիտէր, որ Ռոզան ամէն առաւօտ ծաղիկներ կը գնէ, որովհետեւ ան կը սիրէ զանոնք։ Ռոզան